

Biuletyn przewodnicki

**zw pttk
Wrocław**

45 87

park krajobrazowy

GOSTYNIŃSKO WŁOCŁAWSKI

Część 1

WIDŁAK JAŁOWCOWATY
Lycopodium annotinum

Wspólna Uchwała Wojewódzkich Rad Narodowych w Płocku i Włocławku z dnia 5 kwietnia 1979 roku stanowiła m.in.:

"§1. Tworzy się Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy zwany dalej "Parkiem", obejmujący unikalne w kraju tereny o wysokich wartościach przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i rekreacyjnych."

Dziś, po latach Park jest już faktem. Ale, jaki on jest? Co w nim unikalne, co piękne...? Prezentowane w Biuletynie opracowanie jest próbą udzielenia odpowiedzi na te i wiele innych pytań. Obszerny, wielotematyczny materiał o Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym podzielony został na dwie, wspólnie uzupełniające się części. Część pierwsza prezentuje ogólną charakterystykę Parku, jego rezerwy i osobliwości przyrodnicze, natomiast wykorzystanie walorów rekreacyjnych Parku, przebieg znakowanych szlaków turystycznych oraz varia - nie tylko przyrodnicze - to treść części drugiej opracowania.

REDAKCJA "BP"

1.

POTRZEBA OCHRONY KRAJOBRAZU

Szybko i powszechnie postępująca na świecie degradacja naturalnego środowiska wywołuje reakcje społeczne, które z kolei powodują oczekiwane przez społeczeństwo działania profilaktyczne i zarządzenia ochronne. Dotychczasowe metody konserwatorskiej ochrony przyrody oraz racjonalnego zagospodarowania i ochrony poszczególnych biocenoz⁶ nie wystarczają już do skutecznej ochrony i ograniczenia zagrożeń środowiska. Toteż wprowadza się nowe formy wielkoprzestrzennej ochrony krajobrazu, które stosowane obecnie na świecie i w Polsce stwarzają nadzieję zachowania na wybranych do ochrony obszarach walorów i warunków potrzebnych dla życia człowieka. Tworzone bowiem parki krajobrazowe i obszary krajobrazu chronionego, obok swych zasadniczych zadań sozologicznych⁶⁶ mają również do spełnienia ważną rolę dla zdrowia człowieka.

Wielkoobszarowe tereny ochronne, przeważnie wznaczonej części pokryte szatą leśną, stwarzają poważną zaporę dla przemysłowych i komunalnych zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, a równocześnie poprzez procesy fotosyntezy są jednymi z głównych "producentów" tlenu atmosferycznego. A zatem, utrzymanie tych obszarów w sprawności biologicznej i naturalnej produkcji zielonej masy organicznej staje się koniecznym i bardzo już pilnym warunkiem dla utrzymania biologicznej harmonii w danym regionie kraju. Założenia zagospodarowania terenów ochrony krajobrazowej sprządzające się do trzech zasadniczych punktów:

- zaniechania industrializacji,
- ograniczenia urbanizacji,
- zapobiegania nadmiernej chemizacji wód i gleb

pozwolą tam w przyszłości na produkcję płodów rolnych bez skażeń i przeznaczenie ich w pierwszej kolejności dla żłobków, przedszkoli, szpitali i sanatoriów. Instytucje te bowiem w pierwszym rzędzie pilnie potrzebują zdrowej, wyprodukowanej w naturalnych warunkach żywności dla dzieci, dla chorych i dla rekonwalescentów. Brak tego rodzaju żywności winien doprowadzić do jej produkcji tradycyjnymi sposobami w parkach krajobrazowych, ich strefach ochronnych oraz na obszarach krajobrazu chronionego.

Potrzeba uzyskania nowych, nieskażonych terenów dla uprawiania krajoznawstwa i racjonalnej rekreacji powoduje skierowanie zainteresowania społecznego na wyznaczone obszary ochrony krajobrazowej, bowiem wykazują one jeszcze harmonię w przyrodzie i mało skażone środowisko z pięknymi walorami widokowymi i estetycznymi. Występujące na wielkoobszarowych terenach chronionych lasy, torfowiska, jeziora i rzeki tworzą ważne dla gospodarki człowieka obszary retencji⁶⁶⁶ wodnej, utrzymujące w regionie prawidłowy obieg wody oraz stanowią jej naturalny rezerwuar.

Tak więc utrzymane w harmonii biologicznej oraz zagospodarowane zgodnie z zasadami sozologicznymi i biocenotycznymi duże tereny

⁶ Biocenoza - układ ekologiczny stanowiący wspólnotę życiową roślin, zwierząt i mikroorganizmów żyjących w określonym ekosystemie.

⁶⁶ Sozologia - nauka zajmująca się problemami ochrony zasobów przyrody i zapewnienia trwałości ich użytkowania.

⁶⁶⁶ Retencja - magazynowanie wody opadowej w gruncie, rzekach i jeziorach - również w postaci śniegu i lodu.

objęte prawną ochroną krajobrazu mają do spełnienia wiele funkcji służeńych dla człowieka, a ich ochrona, wobec powszechnie postępujących objawów degradacji walorów naturalnego środowiska staje się właśnie bardzo pilną i aktualną potrzebą społeczną.

2. CEL I ZAŁOŻENIA FUNKCJONOWANIA GOSTYNIŃSKO-WŁOCŁAWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

Uchwałą Nr XIX/70/79 Wojewódzkich Rad Narodowych w Płocku i Włocławku został utworzony GOSTYNIŃSKO-WŁOCŁAWSKI PARK KRAJOBRAZOWY /GWPK/.

PARK wraz ze strefą ochronną obejmuje obszar pomiędzy Gostyninem, Kowalem, Włocławkiem, Płockiem i Łąckiem.

Powierzchnia PARKU wynosi 38.950 ha, powierzchnia strefy ochronnej 12.400 ha.

Celem utworzenia PARKU jest zachowanie w jego krajobrazie wszystkich elementów decydujących o walorach przyrodniczych i estetycznych, zapewnienie społeczeństwu miejsc do wypoczynku i turystyki oraz stworzenie warunków do przywrócenia zachwianej równowagi biologicznej w rejonie intensywnie rozwijających się wsi i miast.

PARK jest również naturalną osłoną dla rezerwatów przyrody, ostoi zwierzyny i terenem badań przyrodniczych. Dlatego też wprowadzony został na terenie PARKU i strefy ochronnej obowiązek przestrzegania przez jednostki prowadzące działalność gospodarczą i usługową następujących zasad:

- ograniczenie lokalizacji nowych i rozbudowy istniejących obiektów powodujących zanieczyszczenie powietrza, wody, gleby lub też uciążliwych dla otoczenia jako źródło hałasu i wydzielania odrażających woni itp.,
- zaopatrzenie w urządzenia zapobiegające zanieczyszczeniu środowiska wszystkich zakładów i obiektów zlokalizowanych w granicach lub bezpośrednio w sąsiedztwie obszarów chronionych,
- dostosowanie obiektów budowlanych do charakteru i skali krajobrazu pod względem architektonicznym i materiałowym,
- otoczenie szczególną opieką miejsc pamięci narodowej, zabytków kultury materialnej i przyrody,
- dążenie do koncentracji budownictwa wypoczynkowego i turystycznego na obszarach wyznaczonych w planie zagospodarowania przestrzennego, celem zaoszczędzenia szczególnie cennych pod względem przyrodniczym terenów,
- wzmoczenie nadzoru budowlanego w zakresie ładu przestrzennego i dyscypliny budowlanej,
- zalesianie wszystkich gruntów nieprzydatnych do gospodarki rolnej,
- wprowadzenie w szerszym stopniu zadrzewień kompleksowych mając na uwadze ich znaczenie biologiczne, zdrowotne oraz wpływ na kształtowanie i podnoszenie walorów krajobrazowych,
- wprowadzenie specjalnie opracowanego dla PARKU i jego strefy ochronnej składu gatunkowego drzew i krzewów w zadrzewieniach,
- ograniczenie stosowania chemicznych środków walki ze szkodnikami na rzecz rozszerzania i udoskonalania metod biologicznych,
- prowadzenie prac wodno-melioracyjnych oraz wszelkich innych przedsięwzięć, które prowadziłyby do zmian stosunków wodnych w sposób zapewniający zahamowanie równowagi biologicznej środowiska,

- ograniczenie pozyskiwania piasku, żwiru, gliny i innych kopalin,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej na wszystkich wodach PARKU i jego strefy ochronnej z wyłączeniem rezerwatów przyrody, przy zachowaniu zasad obowiązujących w zakresie budownictwa i gospodarki wodnej,
- prowadzenia racjonalnej gospodarki łowieckiej z zachowaniem równowagi biologicznej wszystkich gatunków zwierząt typowych dla danego terenu,
- wprowadzenie zakazu używania na wszystkich wodach powierzchniowych sprzętu motorowego do celów rekreacyjnych i sportowych.

Szczegółowe określenie zasad i form zagospodarowania, jak również zakresu ochrony i kształtowania środowiska ujęte jest w Planie Przestrzennego Zagospodarowania Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego i planach niższego rzędu.

3 CHARAKTERYSTYKA GOSTYNIŃSKO-WŁOCŁAWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

PARK o powierzchni 38.950 ha obejmuje zasadniczą część Pojezierza Gostynińskiego leżącego na lewym brzegu Wisły pomiędzy Włocławkiem, Płockiem, Żądkami, Gostyninem i Kowalem. Administracyjnie jest to teren w części należący do województwa płockiego o pow. 16.750 ha w gminach: Duninów, Gostynin, Rataje i Żądk, w części włocławskiej o pow. 22.200 ha do gmin: Włocławek, Baruchowo i Kowal. Na terenie GOSTYNIŃSKO-WŁOCŁAWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO dominują lasy, które zajmują 62,3% powierzchni PARKU, użytki rolne stanowiące 29,4%, wody 3,3%, nieużytki 5%.

Według rejonizacji przyrodniczo-leśnej PARK leży na granicy dwu krain. Obręby Jedwabna i Czarne leżą w dzielnicy Nakielsko-Włocławskiej, w krainie Wielkopolsko-Pomorskiej. Obręby Duninów, Gostynin, Żądk w dzielnicy wysoczyzny Kalisko-Łódzkiej, w krainie Mazowiecko-Podlaskiej.

Obszar PARKU leży na pograniczu zasięgu zlodowacenia bałtyckiego i środkowopolskiego. Rzeźba kotliny włocławskiej jest młodoglacjalna⁶. Uformowana została głównie podczas stadium poznańskiego ostatniego zlodowacenia. Jedną z charakterystycznych cech rzeźby jest równoleżnikowe ułożenie wydm, które powstały w wyniku działania wiatrów zachodnich. Od okresu atlantyckiego następuje zacieranie rzeźby tego terenu, które wyraża się między innymi zanikiem bezodpływowych zagłębień terenu i jezior oraz powstawaniu równin torfowych.

Kotlinę Płocką pokrywają głównie piaski, żwiru. Pod względem hydrologicznym teren GOSTYNIŃSKO-WŁOCŁAWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO jest bardzo urozmaicony.

Na 60 jezior pojezierza Gostynińskiego 40 leży w granicach PARKU. Są to jeziora o bardzo zróżnicowanym charakterze kształtu misy, jak i wyglądu brzegów, np.:

- jezioro BIAŁE pow. 150 ha - maksymalna głębokość 31 m,
- jezioro GOREŃSKIE /gm. Baruchowo/ pow. 55 ha - położenie między wydmami,

⁶ Młodoglacjalna - powstała w okresie ostatniego zlodowacenia.

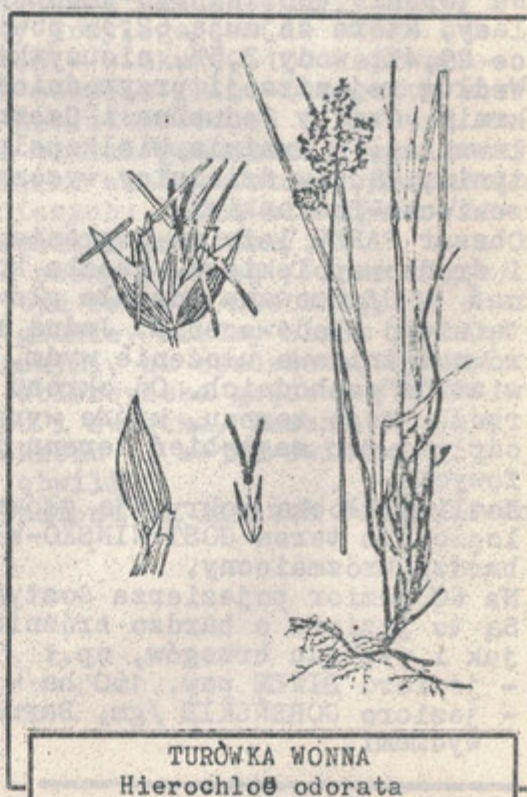
CHMIEL ZWYCZAJNY
Humulus lupulus

SZCZYR TRWAŁY
Mercurialis perennis

LILIA ZŁOTOGLÓW
Lilium martagon

TURÓWKA WONNA
Hierochloa odorata

- jezioro RAKUTOWSKIE /gm. Kowal/ pow. 178 ha - o zmniejszającej się linii brzegu i bardzo płytkie,
- jezioro GOSCIĄŻ /gm. Włocławek/ pow. 47 ha - śródlądowe o wyjątkowo skomplikowanej batymetrii,⁶
- WIKARYJSKIE, WOJTOWSKIE /gm. Włocławek/, SKRZYNECKIE /gm. Baruchowo/, LUBIECHOWSKIE /gm. Kowal/, SOCZEWKA /gm. Duninów/, LUCIEN /gm. Gostynin/ - jeziora szczególnie chętnie odwiedzane przez ludność w okresie wypoczynku letniego.

Klimat tych krain według Romera /1949/ wyróżnia się najniższą w Polsce wysokością opadu w ciągu roku, małą ilością opadów w sezonie wegetacyjnym, niskim poziomem wód gruntowych, częstym deficytem wody w okresie letnim oraz silnym uzależnieniem warunków klimatycznych od wiosennych napływów dużych mas suchego powietrza atmosferycznego, które jeszcze w maju i czerwcu powodują późne przy-mrozki.

Wysokość opadu w ciągu roku wynosi w tym rejonie: Włocławek - 489 mm, Baruchowo - 498 mm, Ostrowy - 491 mm, Płock-Radziwie - 527 mm. W okresie letnim /maj - wrzesień/ średnia wysokość opadu nie przekracza 300 mm. Przeciętna roczna temperatura powietrza wynosi 7,9°C we Włocławku, 7,5°C w Ostrowych i 7,8°C w Płocku-Radziwiu. Długość okresu wegetacji roślin wynosi 210-220 dni.

4 OBSZARY SZCZEGÓLNIE CHRONIONE

a Rezerwat "JEZIORO RAKUTOWSKIE"

Zatwierdzony zarządzeniem z 1982 r. rezerwat, leży na terenie gminy Kowal, miejscowość Rakutowo. Obszar jeziora 177,90 ha, a przyległe łąki, bagna tworzą pow. 236,17 ha - okresowo zalewaną. W sezonie wegetacyjnym stanowią "dzikie", nieprzebyte obszary. Rozległą powierzchnię z przyległymi szuwarami - 414,07 ha - objęto częściową ochroną w celu stworzenia odpowiednich warunków bytowych dla licznie występujących tu ptaków wodnych oraz introdukowanego w 1981 r. bobra. Na podstawie obserwacji ustalono obecność 98 gatunków ptaków. Do najciekawszych wśród 31 gatunków lęgowych można zaliczyć: gęś gęgawą, kulika wielkiego, rycyka, brodziec krwawo-dziobego, bociana czarnego, żabędzia niemego oraz niektóre gatunki perkozów.

Rezerwat stanowi własność Państwowego Gospodarstwa Rybackiego w Szpetalu Górnym.

b Rezerwat leśny "OLSZINY RAKUTOWSKIE"

Podstawę prawną ochrony stanowi zarządzenie z 1978 r. Rezerwat leży na terenie gminy Kowal, Nadleśnictwo Włocławek - Leśnictwo Kurowo /oddziały: 205, 216, 219, 228 abcd oraz 229/. Powierzchnia 174,62 ha - częściowo chroniona.

⁶ Batymetria - część hydrometrii zajmująca się pomiarami głębokości jezior i mórz.

Rezerwat obejmuje niewielką część obszernej zatorfionej niecki terenowej. Gleby w obrębie rezerwatu porastają dwa zespoły roślinne: ęg⁶ jesionowo-olszowy /Circaco-Alnetum/ i ols⁶⁶ typowy /Carici elongatae-Alnetum/.

Płaty olsu są rozmieszczone w części północnej dość nierównomiernie, tworząc kępy na terenie zajmowanym przez olszę czarną.

W niektórych płatach obserwuje się znaczny udział jesionu wyniosłego. ęg olszowy zajmuje powierzchnie wyżej położone, które są zalewane przez krótszy okres. Drzewostan stanowi olsza czarna i jesion wyniosły z niewielką domieszką klonu zwyczajnego i dębu szypułkowego tworząc w okresie wegetacji nieprzebyte miejsca, ponne, ciemne zbiorowiska leśne.

Z kilkuwarstwowego, bujnego runa wyróżnia się kuklik pospolity /Geum urbanum/, kosaciec żółty /Iris pseudoacorus/, szczyr trwały /Mercurialis perennis/, chmiel zwyczajny /Humulus lupulus/, bluszcz kurdybanek /Hederacea glechoma/, kozłek lekarski /Valeriana officinalis/, merzyk /Minium/, gajowiec żółty /Galeobdolon leuteum/, wawrzynek wilcze łyko /Daphne mezereum/, porzeczka czarna /Ribes nigrum/.

C Rezerwat "JAZY"

Rezerwat zatwierdzony w 1963 r. Leży na terenie gminy Włockawek, Nadleśnictwo Włockawek - Leśnictwo Goreń /Oddział 137 b/.

Rezerwat obejmuje drzewostan sosnowy o pow. 2,25 ha w wieku około 180 lat. W rezerwacie gniazdowała kolonia czapli siwej oraz kruk i kania czarna. Obecnie czaple przeniosły się nad Wisłę w pobliże miejscowości Wistka.

Proponowana jest zmiana rezerwatu faunistycznego na florystyczny.

d Rezerwat "LEŚNY ŁĄCZ"

Podstawa prawna ochrony - zarządzenie z 1979 r. Rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Łącz, gmina Łącz w pobliżu stacji kolejowej. Rezerwat obejmuje 15,5 ha 180-letniego drzewostanu sosnowego z domieszką dębu, grabu, brzozy. Teren zasiedlony był przez kolonię czapli siwej. W roku 1980 ptaki przeniosły się na inne miejsca. Rezerwat graniczy z glebową powierzchnią wzorcową⁶⁶⁶.

e Rezerwat jeziorowo-leśny "GOŚCIAŻ"

Rezerwat obejmuje jeziora Gościąż /Jazy/, Jazy /małe/, Wierzchoń

- ⁶ ęg - ludowa nazwa podmokłej łąki, zwykle w dolinie rzeki lub strumienia, z zaroślami lub kępami wikliny.
- ⁶⁶ Ols - typ siedliskowy lasu liściastego z przewagą olszy w drzewostanie, niekiedy z jesionem i świerkiem; występuje na glebach bagiennych.
- ⁶⁶⁶ Glebowa powierzchnia wzorcowa - na terenie GWPK znajduje się obszar - powierzchnia glebowa, gdzie roślinność i procesy glebowe są naturalne, istniejące bez ingerencji człowieka. Powierzchnia ta służy do prowadzenia badań naukowych, jest wzorcem do którego można odnosić /porównywać/ wyniki badań naukowych.

i Mielec /część oddziałów 65-71, 86-90/. Są to jeziora nie zanieczyszczone jeszcze przez użytkowanie rekreacyjno-turystyczne. Jeziora z bogatymi, zróżnicowanymi zbiorowiskami wodnymi otoczone są pasmami szuwarów i błot niedostępnych dla turystów, dlatego mają one jeszcze zachowaną naturalną faunę ryb, ptactwa i ssaków. Do rezerwatu jeziornego dołączone są stare drzewostany sosnowe z domieszką brzozy, dębu, grądów⁶ i borów mieszanych oraz olsy i łągi na torfowiskach przy jeziorach. Do rezerwatu włączono /oddział 50 cały/ w celu objęcia ochroną także zbiorowiska śródładowych borów suchych /Cladonio-pinetum/ powstałych z lasów chłopskich zniszczonych rabunkową gospodarką ludzką. Rezerwat Gościąż ma unikalne walory rezerwatu jeziornego, florystycznego i krajobrazowego, stanowiąc podstawową jednostkę ochrony naturalnych zespołów, rzadkich gatunków roślin GWPk.

f Rezerwat "WÓJTOWSKI GRĄD"

Projektowany rezerwat leży na terenie Nadleśnictwa Włocławek w północnej części oddziałów 212 i 213. Obejmuje lasy na stromym zboczu wysokiej wydmy, pomiędzy kompleksem suchych borów sosnowych a jeziorem Wójtowskim Dużym.

Specyficzne warunki topograficzne, klimatyczne i glebowe zadecydowały o wykształceniu się tutaj rzadkiego lokalnie lasu grądowego ze starym drzewostanem lipowym i dość bogatym w gatunki runem. Należy podkreślić, że obszar Kujaw, a szczególnie teren GWPk, cechuje się bardzo małą powierzchnią tego typu lasów i dlatego "Wójtowski Grąd" zasługuje na uwagę jako obiekt o dużych walorach florystycznych, biocenotycznych i krajobrazowych.

g Rezerwat jeziorowo-leśny "ŚWIĘTE"

Obejmuje grupę jezior, ze względu na niedostępność zabagnionych brzegów, nie zniszczonych jeszcze turystyką i rekreacją. W jej skład wchodzi jeziora: ŚWIĘTE, ŁĄCKIE I CHRAPKA /Oddz. 74-76, część 94-98, 115-117/.

Otoczający jeziora rezerwat obejmuje stosunkowo naturalne, stare drzewostany z panującą sosną lub olszą. Na uwagę zasługuje włączenie do rezerwatu części rębnych drzewostanów boru świeżego /Leucobrio-Pinetum/. W kraju zespół ten ma, z uwagi na pospolite występowanie, mały udział w rezerwach przyrody wybieranych przez botaników zafascynowanych występowaniem gatunków rzadkich i chronionych. Bory świeże są typowe i panujące dla GWPk, dlatego powinny być reprezentowane w rezerwach parku w celu objęcia ochroną wszystkich zbiorowisk roślinnych.

⁶ Grąd - /leśny/ las liściasty lub mieszany z przewagą grabu, dębu lub świerku z domieszkami. Występuje na wilgotnych glebach, głównie gliniastych, /rolniczy/ łąka lub pastwisko wysoko położone na stokach lub pobrzeżach dolin.

h Rezerwat "JEZIORO JEDWABNE"

Jest to niewielki rezerwat /część oddz. 130 i 131/ oligotroficz- nego jeziora otoczonego zewsząd płem⁶⁶, na którym utworzyło się na znacznej części zbiorowisko z panującymi torfowcami /Spha- gnum pl. sp./: Zuzawina błotna /Oxycoccus quadripetalus/, Wełnian- ka pechwowata /Eriophorum vaginatum/, Rosiczka okrągłolistna /Dro- sera rotundifolia/ i in. oraz krzewiastej forma sosny. Otaczają je- zioro zbiorowiska szuwarowe, olsy i bory mieszane wilgotne. Jest to unikalne w GWPK zbiorowisko, które należy otoczyć należytą opie- ką.

i Rezerwat "JEZIORA RADYSZYŃSKIE"

Rezerwat obejmuje dwa jeziora Radyszyńskie i staw, z których mniej- sze jezioro na mapach nieleśniczych nazywane jest także jeziorem Łąkiem. Jeziora te należą do większych na Pojezierzu Kujawskim i po- winny być otoczone ochroną rezerwatową, niedopuszczającą do znisz- czenia ichtio-⁶⁶⁶ i avifauny⁶⁶⁶ na skutek połowów ryb siecią, czy nad- miernie rozwiniętej rekreacji lokalizacją nie mających najprymityw- niejszych urządzeń budynków, parkingów itp.

Jeziora te leżą najbliżej Włocławka, a więc zwiedzanie rezerwatu będzie ułatwione dla mieszkańców miasta. Zachowując naturalne eko- systemy wodne, szuwarowe i leśne można łatwo rozpropagować ideę o- chrony przyrody wśród młodzieży szkolnej.

Do jezior stanowiących własność prywatną - podobnie jak w innych podobnego typu rezerwach - zostały włączone również powierzchnie leśne GWPK obejmujące część oddziałów: 23, 24, 39, 41-43, 68. Leśny obszar rezerwatu obejmuje zbiorowiska olsowe, łągi, grądy i bory mieszane o zróżnicowanym wieku i zbiorowiskach o urozmaico- nych warunkach krajobrazowych.

j Rezerwat krajobrazowy "KRUCZE GÓRY"

Rezerwat obejmuje szczytowe partie wzniesień wydmowych zwanych Kruczymi Górąmi, porośniętych borem sosnowym /oddz. 152/. Panują- cym zespołem jest bór świeży /Leucobrio-Pinetum/. Jest on w wie- ku 95 lat, z piękną, dobrej jakości III bonitacją⁶⁶⁶ sosną z do- mieszka brzozy. Sosna jest miejscowego pochodzenia, a Krucze Góry robią wrażenie faktycznych gór, tworząc różnice wzniesień sięga- jące kilkudziesięciu metrów wysokości względnej.

⁶⁶Oligotroficzny - stan stosunkowo ubogiej zawartości substancji pokarmowych w zbiornikach wodnych śródlądowych; skąpe osady organiczne obfite natlenienie.

⁶⁶⁶Płc - roślinność zarastająca jeziora, torfowiska.

⁶⁶⁶Ichtiofauna - ogół gatunków ryb zbiornika wodnego, rzeki.

⁶⁶⁶⁶Avifauna - /ornitofauna/ - ogół gatunków ptaków określonego ob- szaru lub środowiska.

⁶⁶⁶Bonitacja - /leśna/ ocena jakości i klasyfikacja drzewostanu lub siedliska,

/rolnicza/ w' gleboznawstwie oznaczenie klasy gleby określające jej wartość rolniczą.

Przez szczytowe partie wzniesień powinien być przeprowadzony szlak krajoznawczy, aby udostępnić poznanie tego wspaniałego zakątka lasu szerszej rzeszy turystów. Z rzadszych gatunków spotykanych w runie znajduje się traganek piaskowy /*Astragalus arenarius*/. W lasach Włocławsko-Gostynińskich jest znaczna ilość takich gór, które na obszarze parku krajobrazowego powinny być zaliczone do grupy I lasów ochronnych - krajobrazowych.

k Rezerwat "KRESY"

Rezerwat ten obejmuje oligotroficzne zbiorowiska borów świeżych bagiennych i suchych, położonych na urozmaiconym terenie ze zwydmieniami i torfowiskami wysokimi /w części oddziałów: 97-98, 101-103, 129, 153, 154/.

Największą powierzchnię zajmują bory świeże /*Leucobrio-Pinetum*/ z drzewostanami V klasy wieku, dobrej jakości, sprawiające wrażenie, że są miejscowego pochodzenia, z podszytem jałowcowym, reprezentujące typowe zbiorowiska dla obrębu Duninów. Najwyższe wzniesienie zajęte jest przez bór suchy /*Cladonio Pinetum*/. U podnóża wydmy występuje okrągłe wytopisko lodowate zajęte przez bór bagienny /*Ledo-Pinetum*/ z panującymi torfowiskami i wełnianką pochwową /*Eriophorum vaginatum*/. Nazwa uroczyska "Kresy" pochodzi stąd, że była to granica pomiędzy Mazowszem a Kujawami.

l Rezerwat krajobrazowy "KOMORY" nad Jeziorem Lucieniem

Jest to niewielki rezerwat nad południowo-wschodnią częścią jeziora Lucień /oddz. 63, 72/. Bezpośrednio na granicy jeziora znajduje się szeroki pas oczeretów przechodzący w ols i łąg, zajęte przez stare 90-letnie drzewostany olszowe. Zbocza misy jeziora rynnowego, jakim jest jezioro Lucień, porastają grądy ze 120-letnim drzewostanem z dębu szypułkowego, ze znacznym udziałem jawora, małą ilością klona zwyczajnego oraz brzozy. Na obszarze tarasu wysokiego znajdują się bory mieszane /*Pino-Quercetum*/ i grądy /*Tilio-Carpinetum*/ zajęte przez 115-letnie drzewostany dębu bezszypułkowego z sosną. Granica rezerwatu sięga po bezprawnie zajęte obszary leśne pod ośrodki wypoczynkowe. Wierzymy, że utworzenie rezerwatu na tej niewielkiej części wybrzeża jeziora Lucień ochroni go przed dalszą penetracją "dzikiej" rekreacji, a w wodach jeziora nie zginą ryby i ptactwo wodne.

m Rezerwat krajobrazowy "JASTRZĄBEK"

Jeden z największych rezerwatów GWPK, obszar obejmuje naturalne lasy dębowe, sosnowe, modrzewiowe na dużym, wysokim ozie oraz towarzyszące im oligotroficzne jeziora z pływającym pkiem. Jest to unikalny w kraju krajobraz o naturalnych cechach, znacznie zbliżonych do pierwotnych, wybitnie reprezentatywny dla GWPK.

Największy obszar siedlisk na ozie zajmowany jest przez bory mieszane świeże /*Pino-Quercetum*/ z panującymi 80-90-letnimi dąbrowami z dębem bezszypułkowym /*Quercus sessilis*/, sońnianymi z dolną warstwą dębową oraz modrzewiną 90-letnią o potężnych wymiarach. Część drzewostanów stanowią grądy /*Tilio-Carpinetum*/ charakteryzujące się

w dolnej warstwie liźniejszszym udziałem grąbu. Młodsze drzewostany rezerwatu odnowione są modrzewiem, który ma tu optimum warunków vegetacyjnych. Włączone do rezerwatu jeziora Sendeń i Jeziórko mają mnóstwo rzadkich gatunków roślin torfowiskowych, które występują na "kożuchu" pływającego pła jeziornego /między innymi rościszki /*Drosera rotundifolia*, *Drosera intermedia*/). Ciekawa jest avifauna i ichtiofauna w jeziorach otoczonych szuwarami oraz zbiorowiskach grązeli na płytkich wodach.

n Rezerwat "JEZIORO LUBATY"

Obejmuje w połowie zarośnięte oligotroficzne, trudno dostępne jezioro - dzięki czemu zachowało prawie pierwotny stan przyrody. Jest ono bogate w różne gatunki ptaków i ryb. Otaczają jezioro olsy, łągi i bory wilgotne /oddz. 39 i 40/. Pierwotnie projektowano znacznie większą powierzchnię rezerwatu, który obejmowałby wilgotne zbiorowiska połączone kanałem z jeziorem Lubaty. Niestety, zostały one zalane przez podwyższenie wód w Zalewie Włocławskim. Spowodowało to wyschnięcie brzoźowych drzewostanów, a na dawnych łągach gnieźdzą się obecnie kaczki, łyski i inne ptactwo wodne.

O Rezerwat krajobrazowy "LUCIEŃ"

Znajduje się na wschodnim brzegu jeziora Lucień w obrębie Dunińców /oddz. 37-39/. Czyste i duże jezioro od strony zachodniej jest intensywnie użytkowane rekreacyjnie. Niedostępny, zajęty przez szuwary brzeg wschodni ma trzy przylegające do niego oddziały starych drzewostanów sosnowych w wieku 90-100 lat wspólniejszej jakości na borze mieszanym w zespole /*Pino-Quercetum serratuletosum*/ o bogatej roślinności kserotermicznej i borowej nawiązującej do świetlistych dąbrów z takimi gatunkami, jak: turzycica pagórkowata /*Carex montana*/, jaskier wielokwiatowy /*Ranunculus poly-anthemus*/, a z gatunków chronionych: lilia złotogłów /*Lilium martagon*/, skrzyp leśny /*Lycopodium annotium*/.

Interesujący jest mały drzewostan z sosny czarnej /*Pinus nigra*/ o dobrej jakości, świadczący, że w tym zespole nie ustępuje ona naszej sośnie pospolitej. Na samej granicy między olsem /*Carici elongatae - Alnetum*/ a borami mieszanymi, na spadzistej ścianie pradoliny brzegu jeziora występują zbiorowiska grądowe /*Tilio-Carpinetum*/ z domieszką lipy, grąbu i świerka. Tereny te mają liczne kopane rowy - umocnienia z okresu II wojny światowej, których ślady utrzymują się do tej chwili.

Przez rezerwat powinny być przeprowadzone po liniach oddziałowych szlaki turystyczne.

5

POMNIKI PRZYRODY NA TERENIE GOSTYNIŃSKO-WŁOCŁAWSKIEGO
PARKU KRAJOBRAZOWEGO W/G STANU NA DZIEŃ 1986.10.01.

Lp.	Określenie położenia obiektu poddanego pod ochronę	Oddział	Opis obiektu poddanego pod ochronę
1	Gmina Kowal N-ctwo Włocławek Obręb Jedwabna	137	Dąb szypułkowy o obwodzie 610 cm i wysokości ca 25 m
2	Gmina Baruchowo przy osadzie byłego N-ctwa Czarne	—	Sosna pospolita o 2 pniach o obwodzie pni 241 i 247 cm i wysokości około 17 m
3	Gmina Baruchowo przy drodze Skrzyżki -Goreń w pobliżu jez. Skrzyżki	—	2 jałowce pospolite o wysokości 5 i 6 m
4	Wieś Wistka Królewska Sołectwo Kosinowo	—	Jałowiec pospolity o wysokości ok. 10 m
5	Gmina Duninów Nowy N-ctwo Łąck L-ctwo Jastrzębek	58	Dąb szypułkowy o obwodzie 410 cm i wysokości 27 m
6	Gmina Duninów Nowy Wieś Duninów Nowy	—	Lipa o obwodzie 413 cm i wysokości 16 m
7	Gmina Duninów Nowy N-ctwo Gostynin L-ctwo Soczewka	163	Dąb szypułkowy zwany "Cygańskim Dębem" o obwodzie 410 cm i wysokości 18 m
8	Wieś Jastrzębek N-ctwo Gostynin L-ctwo Soczewka	7	4 dęby szypułkowe o obwodzie 321, 390, 384, 452 cm i wysokości 26 m
9	Wieś Sędeń-Jeziórko N-ctwo Gostynin L-ctwo Soczewka	145	Dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm i wysokości 18 m /"Dąb Napiórkowskiego"/
10	Gmina Łąck Wieś Sędeń Mały N-ctwo Łąck	180	Dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm i wysokości 22 m zwany "Dębem Samotnym"
11	Gmina Gostynin Wieś Gorzewo Własność prywatna Ob. Kubiak Genowefy	—	Lipa drobnolistna o obwodzie 394 cm i wysokości 24 m
12	Gmina Gostynin Wieś Miałkówek N-ctwo Gostynin L-ctwo Lucień	72	Dąb szypułkowy o obwodzie 382 cm i wysokości 18 m
13	Gmina Gostynin Wieś Lucień N-ctwo Gostynin L-ctwo Kruk	63	Dąb szypułkowy o obwodzie 500 cm i wysokości 20 m zwany "Janem"
14	Gmina Łąck N-ctwo Łąck L-ctwo Podgórze	86	Buk zwyczajny o obwodzie 221 cm i wysokości 30 m

15	Gmina Gostynin Wieś Lucień N-ctwo Gostynin L-ctwo Choinek	74	3 dęby szypułkowe o obwodzie 428, 370 i 290 cm
16	Gmina Gostynin Wieś Lucień Park podworski	—	Dąb szypułkowy o obwodzie 411 cm i wysokości 26 m. Buk zwyczajny odmienny czerwolistny o obwodzie 220 cm i wysokości 23 m
17	Gmina Gostynin Wieś Kazimierzów N-ctwo Gostynin L-ctwo Choinek	88	Sosna pospolita o obwodzie 250 cm i wysokości 26 m
18	Gmina Gostynin N-ctwo Gostynin L-ctwo Choinek	53	Sosna pospolita o obwodzie 220 cm i wysokości 28 m
19	Gmina Łąck N-ctwo Łąck przy siedzibie N-ctwa	182	Aleja lipowa składająca się z 24 lip drobnolistnych o obwodzie 110-310 cm i wysokości 15-20 m i 2 modrzewie polskie o obwodzie 210 i 225 cm i wysokości 18 m
20	Gmina Gostynin Wieś Helenów Własność prywatna Ob. Staszewskiego K.	—	Lipa drobnolistna o obwodzie 330 cm i wysokości 20 m
21	Gmina Gostynin Wieś Rogożewek Własność prywatna Ob. Ciesielskiego J.	—	Dąb szypułkowy o obwodzie 480 cm i wysokości 26 m
22	N-ctwo Gostynin Obręb Gostynin	34	Dąb szypułkowy o obwodzie 354 cm i wysokości 22 m
23	Gmina Nowy Duninów Wieś Nowy Duninów Zabytkowy park podworski	—	3 platany klonolistne o obwodzie 180, 210, 220 cm i wysokości 25 m
24	Gmina Nowy Duninów Wieś Nowy Duninów Zabytkowy park podworski	—	Swierk sitkajski o obwodzie 370 cm i wysokości 27 m
25	Gmina Nowy Duninów Wieś Nowy Duninów Zabytkowy park podworski	—	Aleja składająca się z 18 lip drobnolistnych o obwodach od 180-430 cm i wysokości około 30 m
26	Gmina Nowy Duninów N-ctwo Gostynin Obręb Duninów	4	Sosna pospolita o obwodzie 350 cm i wysokości 15 m
27	Gmina Gostynin Wieś Białe Własność prywatna Ob. Dan Elżbiety	—	Aleja składająca się z 50 lip drobnolistnych o obwodach 100-560 cm i wysokości 22-30 m

28	Gmina Nowy Duninów Wieś Lipianki Własność prywatna Ob. Ziółkowskiej	—	Lipa drobnolistna o obwodzie 510 cm i wysokości ok. 22 m
29	Gmina Nowy Duninów N-ctwo Gostynin Obręb Duninów	76	Jesion wyniosły o obwodzie 300 cm i wysokości 25 m
30	N-ctwo Gostynin Obręb Gostynin	22	Sosna pospolita odmiany koźnierzykowatej o obwodzie 180 cm i wysokości ca 30 m
31	Gmina Łąck Wieś Sendeń Duży Własność prywatna Ob. Magierskiego J.	—	Jałowiec pospolity o obwodzie na wys. 0,7 m - 90 cm i wysokości ca 6,5 m
32	Gmina Nowy Duninów N-ctwo Gostynin Obręb Duninów	128 129	Grupa sosen zwyczajnych o obwodach 100-170 cm i wysokości ca 20 m, składająca się z około 60 sztuk
33	Gmina Gostynin N-ctwo Gostynin Obręb Gostynin	156	Dąb szypułkowy o obwodzie 323 cm i wysokości ca 25 m
34	Gmina Rataje Wieś Choinek Własność prywatna Ob. Wysokońskiego K.	—	Grusza polna o obwodzie 265 cm i wysokości ok. 25 m
35	Gmina Gostynin Wieś Białe Przy drodze do kościoła	—	Aleja składająca się z 15 lip drobnolistnych o obwodach 250-404 cm i wysokości od 20-25 m
36	Gmina Rataje N-ctwo Gostynin Obręb Gostynin	92	Sosna pospolita odmienna koźnierzykowata o obwodzie 145 cm i wysokości ca 28 m
37	Gmina Gostynin Wieś Budy Własność prywatna Ob. Skibińskiego B.	—	Lipa drobnolistna o obwodzie 410 cm i wysokości ca 20 m
38	N-ctwo Gostynin Obręb Gostynin Uroczysko Pagórek	126	Pomnik przyrody "BLUSZCZ" - powierzchnia 0,20 ha
39	Gmina Gostynin Wieś Miałkówek Własność prywatna Ob. Cichowicz M.	—	Lipa drobnolistna o obwodzie 424 i wysokości ok. 20 m
40	Gmina Gostynin Wieś Budy Lucieńskie Własność prywatna Ob. Gutkowskiego J.	—	Lipa drobnolistna o obwodzie 440 cm i wysokości ok. 20 m
41	Gmina Gostynin Wieś Budy Lucieńskie Między gospodarstwami Ob. Gutkowskiego J. a Ob. Ciszewskiego W.	—	2 sosny pospolite o obwodzie 473 cm i wysokości ok. 22 m oraz o obwodzie 312 cm i wysokości ok. 16 m

42	Gmina Nowy Duninów N-ctwo Łąck L-ctwo Jastrzębek	57b	Dąb bezszypułkowy o obwodzie 320 cm i wysokości ok. 26 m
43	Gmina Nowy Duninów N-ctwo Łąck L-ctwo Jastrzębek	14	Sosna pospolita o obwodzie 315 cm i wysokości 22 m

UWAGA: Obwód pni drzew obliczany jest na wysokości 1,3 m
Przy określeniu położenia, gdzie nie podano własności
należy rozumieć, że jest to własność Państwa

ZAKAZY I OGRANICZENIA DOTYCZĄCE POMNIKÓW PRZYRODY

ZABRANIA SIĘ:

1. Wycinania, niszczenia, uszkodzania.
2. Zrywania pączków kwiatów, owoców, liści.
3. Nacinania, rycia znaków, napisów.
4. Umieszczania wszelkich tablic i przedmiotów.
5. Wznoszenia jakichkolwiek obiektów budowlanych w promieniu 15 m od drzew.
6. Wzniesienia ognia, wchodzenia na drzewo.

mgr inż. Andrzej DROZDOWSKI
mgr inż. Edward STRUŚ

TRAGANEK PIASKOWY
Astragalus arenarius

Opracowanie redakcyjne
i graficzne:

Andrzej SZCZEPAŃSKI

Współpraca:

Grażyna BARTEL

" Biuletyn Przewodnicki "
ZW PTTK Włocławek,
ul. Dubois 1, tel. 412-80

Druk: WDK Włocławek.
Zezwolenie GUKPiW Warszawa
Nr GP.II-441(1541)85:
Nakład 150 egz. format A-4
Nr zlec. 70/87

P-17